

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:

	PEREPLATATI:
Three cents a copy.	Подписное число три центи.
One year \$7.00	На рік \$7.00
Six months \$3.75	На пів року \$3.75
Three months \$2.00	На три місяці \$2.00
Foreign and Jersey City Rates:	В Джерсі Сіті і Заграницю:
One year \$10.00	На рік \$10.00
Six months \$5.00	На пів року \$5.00
Three months \$2.75	На три місяці \$2.75

За кожну зміну адреси платити 10 центів.

По оголошенню редакція не відповідає.

Телефон "Свобода": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Соколя: 1838 Montgomery.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 246, JERSEY CITY, N. J.

НЕЗАВИСИМА УКРАЇНА

Якщо люба стзе на серию, коли чоловік почує ось ті доріжки нашою серією і нашої душі слова: Независима Україна. Та стає це приємнішим, коли їх почуємо від чужих, особливо від тих, що ми їх звикли ворами уважати, себто від Польаків і Росіян. А якраз в теперішніх часах дожили ми той хвилі, що щораз то частіше навіть в зазіллі польській пресі починають виринати голоси про Самостійну Україну. Пише про неї навіть консервативний польський "Час" і то не в гумовому тоні, як це добувало, але представляє цілком факт, який бачили на власні очі ті кореспонденти "Часу", що живуть на Великій Україні.

А кілька днів тому американська російська газета, "Новое Русское Слово" з дня 31. марта рівнож заговорила про "Независимую Україну", присягаючи їй редакційну статтю.

"Н. Р. Слово" добуває рівнож великий національний звиз на Великій Україні. І то твердить, що замало було більшовикам проголосити право кожного народу на самоопреділення і замало було того, щоб проводити офіційну українізацію, щоб заіспокити українське населення на Радянській Україні. Більшовики тим не притягують до себе українських націоналістів. Самостійницький націоналістичний рух на Україні під більшовиками не змаліє а розсіється до величезних розмірів. І ми свідками того, що Радянська Україна чим далі тим більше відсаплюється від Москви.

Оттак пише російська газета і пояснює це між ними так. Вона каже, що це природний обся не тільки з національного, але і з економічного боку. Бо між Україною а Росією був досі до певної міри традиційний звязок. Росія була промисловим центром, який достачав Україні мануфактуру і всілякі другі промислові вироби, а Україна достачала Росії сирівця. Без українського вугля і заліза не було московської промисловости. Україна довозила Росії заліза і вугля на 90% свого заіспотребованія. За те одержувала готові товари. Тепер одначе Україна далі достачає Росії заліза, вугля і хліба, що рівном важне, а за те не дістає нічого. Тому українці зрозуміли, що Україна хоче відірватися від Росії, що зростає національний рух в напрямі незалежності України. Московські більшовики, маже російська газета, все те бачуть і бють тепер дзвін на тривогу.

Та те битьте дзвона нічого вже тепер не може. Станувиши вже раз на самостійницький шлях, попититися Україна по нім далі, коли не вибере повної самостійності і соборності. Добре, що хоч Росіяни і Польки це вже заіспримчують, а що важливіше, що починають це розуміти і уважати природним явищем.

Конан Дойл.

ЗНАК ЧОТИРОХ.

Тобі це було препогане, довгоголось сотворіння, напів не-реселничих, напів янчик, бру-патний з білими палмами, з цесейською, що заспано у куті. Двоглыми вухами і хиткою ходою. Вагаючись трохи, віз, взяв з моєї руки кусень цукру, що дав мейі його пана. Це припелачало на-шу прилизи; тепер він пішов за мною до повоки і не робив ніяких труднощів підчас подорожі. На замкомово годинник-каві біла третя, коли я опинився знов у вілі "Пондичері". Вартівник Мердо, був арештований як помічник, а замість нього, стерего вузку браму двоох поліцейських. Я назвав назвище детектива, і мене пустили з собакою без перешкоди. Гомиз стояв з руками в кишенях на хатньому порозі і курив свою цюлку.

— Добре, що ви його приво-дите! Хитроу ви урдовано. Етесейське Дюкс пішов за той час, що за вас вишій неспутність ви розвивує надзвичайні, енергію і архешувате не тільки нашою приятелі Талія, але і вартівника, хазяїну і ін-дійського сауту. Тепер маємо ший терен на горі до нашої розпорядности; тільки сер-жант остався тут. Лишій собаку тут і ходіть зі мною.

— Ми-приваляли Тобі в синях до столової горі і вишлили по схолах на верх. У верхній кім-наті було все незмінене, тільки постель на середині була на-крита простирадлом.

— Позинте мені вашої сілної ліхтарик, сержанте, сказав їй товариш, до заспано полі-цейського, що заспано у куті. Дюкку. Тепер мушу стигну-ти чоботи і панчохи, заберіть їх зі собою вниз. Ватсоне. Хо-чу трохи позалити. Прохую вас, замачайте мою хустину в креозот. Так, добре! Тепер хо-діть на хвилинку зі мною на горі. Ми вилазили знов кри-зір на верх. Гомиз освітлював ліхтарікою сідан на поросі.

— Пригильніте, прохую вас, докладно чини сідан. Чи впа-дає вам щонебудь особливого в них?

— Це сідан дитини або малої дівчинки, сказав я.

— Але кім їй величини, чи не завважуєте більш чо-го?

— Мені здається, що воини виглядають більш менш так, як нинішні сідан ній.

— Цікаво ні. Погляньте-но тут! Це відітискує право ній в поросі. Тепер я зроблю і побіч того сілї моєю бокою ногого. Яка говина ріжнина між обид-вома?

— Ваші пальці всі стиснені до купи, а в цьому відітиску ко-жиді палець виступає виразно-окремо віддл одного.

— Слудно. Затягте собі те, це дуже важне. А тепер попо-хайте, прошу, деревяний рімці цього вика!

Я зробив так і в тіх хвилин-них почуа гострий запах креозоту, тут він клав ногу, коли

3 ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

(Оригінальна дописка до "Свободи" з-Ужгороду).

III.

Обставиною, котра найбільше заохочувала чеських "братів" до зазіхань на нашу ав-тономію, було головне те, що наша старша інтелігенція не доросла просто до вимоти мо-дерного політичного життя. За Мадярів вона стояла на тім ста-новіщі, що — мовляв, нічого робити не можна", то ні нічого не робила і, що найбільше ки-вала пальцем в чоботи та ждала на краші часи.

І ті краші часи і справді прийшли — хоті і без її стар-рань, але показалося знову, що наші старші патріоти (ужива-ючи очевидно дома мадярської мови) цілком не доросли до тих крашів часів, до якої — але скоріш та енергійної робо-ти серед нових, конституцій-них обставин. — Так покинула до життя перша "Директо-рія Палакарпаської Русь" ціл-ком не обнила урядовання а ждала аж і... Чехи в урядован-ні впровадять! Замість скин-кати край на Установу Збо-ри і на чолі зібраної з усіх усюдів народної маси піти до жупного будин-ку, заняти його фактич-но та розпочати урядован-ня — члені ті сумної пам'яті, "Дир-екторії" — кожний для себе сидів у своїй хаті та ждав аж Чехи зроблять перед нами "прийняте поклятиє" та від-дадуть йому добровільно "бразди правління".

Але Чехи скоро зорієнтува-лись, що не мають до діла з державними мужиками, — але з дітми — недосвідченими та недолугими — то і зараз пу-стяться на шахеру у великому стилі. — Президент Петруше-вич виказав докладно в своїм меморіалі до Союзу народів (з якого ми вже досі поперед-но направили) як ці Чехи пофальшували постанови се-ржерменського договору пере-писки їх до своєї основної, конституційної грамоти. — Але на тім вони не здержували-сь, але пішли еще даліше. З початку уважали вони Закар-патську Україну лише за "де-позит", який мають віддати чи то українській чи російській державі, коли одна з них стане

в Карпаті і стане безпосеред-ною сусідкою нашої землі. Але українська держава не удерж-ка, а російська — ані царська ані більшовицька не діляша аж до лінії Карпатів. Значить Чехи узяли себе за звільненіх від держаних Закарпаття в "депозит" а виступили до за-гошодування у ній як у своїй питомій власності. Зоб-являючи вони до цього рішучо іменно тоді, коли в р.1921 ви-дали до нас комісію знайомих для розслідування природних багатств нашої землі і коли во-на окрема, що її багатства, є прямо незмірні, котрим і ціни не легко оцінити.

Чехи отже рішилися на без-оглядну експлуатацію Закар-патської України і счинили собі навіть як стій відповіду теорію для оправдання свого рабівничого поступовання.

Вони ставили іменно на тім становищі, що славянський народ заселяючий нашу землю є ані російський, ані словаць-кий ані український, але може бути взагалі якимбудь наро-дом, коли його накинуть від-повідні школи. Даймо тому на-родови — говорили вони — чеські школи — а будемо мати з нього, "істик" Чехів.

А докищо — щоби не допу-стити до зедичення цього на-роду, до зорганізування відпо-відного відбору проти них — Чехів — звязали вони завязо-то до розведення і розсирва-вання його у його власно-му нутрі. До того служив не лиш "язиковий ви-прос" як про це загалує "Наша Земля" — але і бо-ротьба релігійна. І так на ве-лике диво **Капошчичі** — при-хильники "вольної мішлені" вольнодумства — зачали всіма силами **попирати — правосла-віе** — очевидно не українське автокельське, але чорносотен-не московське, згладило серб-ське. Прийшло до насильних, в раз кровавих окупацій гр. кат-церков, до страшний сварки і пенявисті у нутрі самих пооди-нких грмад. А серед тих су-матих — як тут і думати про боротьбу з Чехами, про відір-іх "послеставств"!

Очиновидо — тепер то Чехам

кількома скляними пераами, похажий формою і величиною на коробку на цигарки. У мі-шечку було пів дюжини колю-чок з темного дерева, загостре-них на одному кінці, а на дру-гому заокруглених, як те тер-ни, що поцілило Вартоломія Шольто.

— Це пекельні кір, сказав він. Вважайте, щоб ви не вко-лолися ними. Шаста, що ви ї-маю; це, правдоподібно, оди-нокі, що були в нього. Тепер ми обидва, я й ви, вже не по-требуємо боїтись, що в най-ближній будучині така дитина попаде в нащу шкуру. Я зі сво-го боку волію б відомком гра-чани. Що з вами, Ватсоне? Не зобов'яго вам буде машеру-вати шість миль?

— Хорони Господи! Тепер ми відомо себе в-пробованому проводу Тобі і побачимо, що з того вийде. — Ах, ось тут ти, моя собачко! Добрий, старий Тобі! Попохай-туй Тобі, попохай. Він підсу-нув собаці пів кіс хустину, за-мочену в креозоті. Собака сто-яла, розставивши ноги, і скру-тивши прекомічно голову на бік, як зійнявся, що пробує "шнїт" сльняного сорту їни.

Потім Гомиз кинув хустину кілька кроків від себе, прина-вляв собаці до нашинкиа силь-ний мотуз і ліву його до бо-чки з водою. В ту мить собака почала "довго" і перепалую-хрестки; держачи не при зеді-і, хаст в горі, вона почала ш-ти, за сілком так швидко, що ми мусіли добре заіприти да-і, наумисляти, щоб не випустити натягнутого мотуза.

На сколі почало зоріти. При-ходилом до сходу раннього нічого не перешкадаже по-маті греко-католикам відби-рати назад церкву від пра-вославних і навіть жандарм-ську асистенцію до того достар-чувати. Що при тім не раз і кров, "славняська" полється — то що це обходять тіх спец-іфічних Славянофілів від сла-вянських конгресів і соціаль-ських "сестіа"!

Почали отже Чехи дустити "братка Руська", а при по-мочі так звеної змєнової ре-форми заіприти у нього срут, що формально належало до ма-дярських баронів, але фактич-но була власністю таких наших народів, бо він же його через сотні кіл зкуплював сво-їм потам за справні не платіти. Той грунт віддають вони своїм "добахтеним" легіонаркам, котрим як бачимо замало це було мати, які з Сибіру та Росії поновизали. — А чейже вони не зробили — їх чесько працею!

Дальшим рішучим кроком на дорозі знищення нашого на-роду і нашої автономії було по-лучення трьох наших лібоєв-рених жуп — у одну велику-у з головним городом Мука-чевом на чолі. Було це нечува-не ладацтво маюче на меті ви-ділення нашого дотепернього головного города Ужгорода за Закарпатської України а при-лучення його враз з най-більшою територією до Сла-ваччини.

І треба на наш сором ска-зати, що хотя про ту злику трьох жуп в один "жуп" вже відіст розрозніслись по цілому краю — то наші провінційні заіспали прямо цілу справу, прогнали-ли відповіду хвилю — і почили робити — впрочім дуже слабі-раше гумористичні кроки протестуючі доперва тоді, ко-ли факт злики трьох жуп в од-ну виниш стався вже довер-шеним.

І чим не має слушности П. Гренда Дольський, коли в "На-шій Землі" нарікає на нашу старшу інтелігенцію, котра с-ма не знала, куди її веуть? Вона заснала народну справу тоді, коли Чехи беззастови-сно спосіб своєї язикової роз-рідкою поотопали наші права на рівну мову в уряді, а вона прогавила відповіду хвилю і в справі злики наших жуп в од-ну!

Тому припадає, що один з тих будиноків стану ногою в креозот. Я знаю вже тепер до-стий, щоб вміти і нинішнім шля-ком дібратися до них. Тільки тому, що цей спосіб поступо-вання був найпротестійний, я ви-брав його; це було б невідпо-відне, не робити цього. Правда, ті гарної, повної душа пробле-ми, якої я налідався шерпу, те-пер вже в цьому випадку не-має. Без того нашої виразного дороговказу можна б було, може, і деякої слави придба-ти.

— Славні і признання вам цим народом певне не забраке, пане Гомиз. Направду, а цілком не розумію, який спосіб ми дішли до ваших вислідів. Як, наприклад, ви могли описати так докладно того добродія з деревцяного ногого?

Але тепер зважились Чехи на це беззастовиційні заіма-х на піднесені нашої автономії такі в самім корені а то в ра-миз загально-державних адмі-ністративної реформи. Чехи у-дають "глопакі", та ніби-то не знають, що ми на підставі міжнародного права станові-мо окреме правно-державне тіло в союзі з тіх республікою (як то слушно відіст Пеструшевич у своєму меморіалі) — але трактують нашу стислість Вітчину як би який небудь власний округ будейо-війський або свою Мораву. І не знають чи подивляти тут пере-доси їх езультуку хитрість чи прямо чорносотенне московсь-ке нахальство, до которого во-ни так ревно зійгають, і його собі за примір ставляють!

Приндмиваєсь тепер дещо більше тому зячомуному чесь-ким проєктом:

Отже після нього має бути чеськословацька Республіка поділена на чотири адміністра-ційні одиниці, котрим мають бути: 1. Чехія, 2. Моравія зі Шлезам, 3. Словакія і 4. За-карпатська Україна. На чолі кожної такої адміністративної одиниці має стояти "земски вибор", себто — рік Краєвої Ради з краєвою управою ("земська справа") і з краєвим президентом на чолі.

За Краєва Рада має числитися в Чехії 96 членів, в Моравії зі Шлезам 54, в Словакії 51, а в Закарпатті 18 членів.

Краєві управи мають числитися в Чехії, Моравії і Словакії по 12 членів а на Закарпатті 6 членів.

А тепер приходить головна чеська штука:

Лише дві третіх Краєвої Ра-ди ("земського вибору") має бути вибраних народом, бо одну третину членів ті Ради має іменувати центральне пра-виз Чехів на наші права ру-шини нарішті з мисля нашу тяж-ку, "руснацьку" колоду, нашу успішність закарпатську.

А орган "Автономного Зем-ского Союзу" і посла Куртка "Рускій Виступки", підносити такий явний грішлий голос: "За-діл крауду автономію!" Авто-ріг цього чеського проєкту ад-міністративі вна-за-гаста без-жадані "чеськими обманщи-ками" та звертається до нашо-го народу з ось яким осликом:

"Види, русский роде, як лу-каво, як безстыдно, по заоди-ським хотить твої права україни, щоби ти, русский роде, на віки чужим рабом стався із своїм потомками в едію?"

Стефан Гойдич.

ВОРОНА ТА ЗБАНКО.

У жарку літню днину Ворона летіла. Та у степу за водою Даремно гаядала.

І зівляла в неї сила, За спрати вилітає, Та ні ставку, ні потічка Ніде не видає.

Стала вона над селечем Кружати високо І загинуло білі хати Збанок і око.

Спустилася на подвіря — У збанку водичка: Та що-ж — тяжко їй із нього Водичи напиться.

Збанок довгий, шийка вузка, Води не богато, Дзбан короткий, а голови Нік не пропхати.

Покручується ворона, Німого робить, Має воду, та не може Спрати угасити.

Та вгляділа каміничку, Стала тай збират І по одному через шийку У збанок пускає.

Повний збанок нахилила, Вода піднялася, І ворона вже без труду Води напилася.

Оттак воно і між людьми Частенько ведеться: Коли треба що дістати, То і спосіб найдется.

Т. Т. Прохорів.

Знаєш людей.

Людин XVI. грав раз у карти зі своїми дворянами. Твердив, що він виграв, хоч його противник був ніщої думки. Дво-ряне, що сидів при столі, мов-чав таємничо. На те вийшов князь Де Грамон.

— Розсудити ти, по чій сто-роні правда! — сказав король. — Певно не по твоїй, якщо корольська величність — від-повідь князь.

— Відкіля така певність, ко-ли навіть не знаєш у чому річ? — спитав король.

— Колиб ваша корольська величність мали хоч тієї прав-ди, то отці добродії певно не мовчали б — відповіле добрий знавчеський людин.

